

Õiguskantsler

Mari Puuram
Eesti Puuetega Inimeste Koda
mari.puuram@epikoda.ee

Teie 17.02.2022 nr

Meie 17.06.2022 nr 6-1/220344/2203357

Riigilõivu tasumine isikut tõendavate dokumentide taotlemisel

Lugupeetud Mari Puuram

Küsisite, miks on puuetega inimestele isikut tõendavate dokumentide taotlemisel ette nähtud riigilõivu tasumise soodustus, kuid nendele piiratud töövõimega inimestele, kellel puuet tuvastatud ei ole, sellist soodustust ei tehta. Palusite hinnata, kas soodustusi sätestavad riigilõivuseaduse normid on põhiseadusega kooskõlas. Tänan Teid küsimuse eest.

[Riigilõivuseaduse](#) (RLS) § 272 lõiked 7, 10 ja 13 kehtestavad isikut tõendava dokumendi väljaandmisel riigilõivusoodustuse: 1) alla 15-aastastele lastele, 2) keskmise, raske või sügava puudega inimestele, 3) rahvusvahelise kaitse andmise seaduse alusel elamisloa saanud välismaalastele ja 4) üldtingimustel vanaduspensioniiikka jõudnud inimestele. Selle soodustusega on Riigikogu soovinud toetada inimesi, kes tõenäoliselt on majanduslikult vähem kindlustatud (vt ka seaduseelnõu 1015 SE [seletuskiri](#)). Samuti on Riigikogu soovinud vähendada halduskulusid, mida tooks kaasa kõigi võimalike riigilõivusoodustuse saamiseks esitatud taotluste läbivaatamine, ning kiirendada isikut tõendavate dokumentide väljaandmist.

Riigilõivusoodustus on kõigis vanusegruppides ette nähtud vaid osale inimestest. Nii kohaldatakse seda soodustust ainult alla 15-aastastele lastele, mitte kõigile lastele. Seda soodustust kohaldatakse ka ainult üldtingimustel vanaduspensioniiikka jõudnud inimestele, mitte kõigile vanaduspensionäridele. Tööeas inimestele võimaldatakse RLS § 272 lõigetes 7, 10 ja 13 ettenähtud soodustust ainult siis, kui neil on tuvastatud puue.

Sotsiaalministeeriumi andmetel on puue tuvastatud ligi 90 protsendil puuduva töövõimega inimestest ning kuni 50 protsendil osalise töövõimega inimestest. Puue tuvastatakse nendel piiratud töövõimega inimestel, kellel esineb raskusi igapäevases tegutsemises või ühiskonnaelus osalemises ([puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse](#) § 2 lg 2¹). Seega võib eeldada, et need piiratud töövõimega inimesed, kellel on tuvastatud puue, on tööga vähem hõivatud kui teised piiratud töövõimega inimesed. Seetõttu on neil tõenäoliselt väiksem sissetulek ja nad on majanduslikult vähem kindlustatud. Nendele inimestele laieneb RLS § 272 lõigetes 7, 10 ja 13 sätestatud soodustus. Nii ei pea riik isikut tõendavate dokumentide väljaandmisel iga kord eeldatavalt majanduslikult vähekindlustatud inimeste sissetulekut kontrollima. Selle soodustuste tegemine haldusmenetluse tõhustamiseks on põhiseadusega kooskõlas olev eesmärk.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Andmed näitavad, et puuduva töövõimega inimestest töötab ligi 19 protsenti ning osalise töövõimega inimestest töötab ligi 61 protsenti (töövõime toetamise süsteemi loomise ja juurutamise makromajandusliku mõju hindamise [lõpparuanne](#), lk 7). Seega ei saa teha järeldust, et kõik piiratud töövõimega inimesed vajavad isikut tõendavaid dokumente taotledes riigilõivu tasumisel soodustusi.

Kui piiratud töövõimega inimene, kellel ei ole puuet tuvastatud, on majanduslikult vähekindlustatud, saab Politsei- ja Piirivalveameti ametnik ning konsulaarametnik ta RLS §-s 272 sätestatud riigilõivu tasumisest vabastada või vähendada tasutava riigilõivu määra (RLS § 38 lõiget 1). Selleks peab inimene esitama taotluse. Inimese asemel võib selle taotluse esitada riigiasutus või kohalik omavalitsus.

Küsisime selgitusi ka Rahandusministeeriumilt ja Siseministeeriumilt. Rahandusministeeriumi esindaja selgitas, et kui teha veel väga suurele rühmale inimestest riigilõivu tasumisel soodustusi, nõuab see lisaraha ja seetõttu tuleks teiste inimeste riigilõivumäära ilmselt suurendada. Siseministeeriumi esindaja sõnul on varem kaalutud RLS § 272 lõigetes 7, 10 ja 13 nimetatud pensionisaajate rühma laiendamist, kuid see ettepanek ei ole leidnud poliitilist toetust.

[Eesti Vabariigi põhiseaduse](#) (PS) § 12 lõike 1 kohaselt on kõik inimesed seaduse ees võrdsed. Riigikohtu praktika kohaselt on võrdsuspõhiõiguse rikkumisega tegu siis, kui inimeste erineval kohtlemisel puudub asjakohane ja mõistlik põhjus või selline kohtlemine põhjustab osale inimestest ülemäära koormavaid tagajärgi.

Kuna Riigikogul on õigus otsustada, kellele ja mis tingimustel soodustusi teha, ning RLS § 272 lõigetes 7, 10 ja 13 kehtestatud riigilõivusoodustus ei ole ilmselgelt meelevaldne, ei ole need sätted põhiseadusega vastuolus. Kõigil inimestel on õigus majandusraskuste korral taotleda isikut tõendavate dokumentide väljaandmisel riigilõivust vabastamist või riigilõivu vähendamist. Seega ei ole inimesi hätta jäetud.

Täna Teid pöördumise eest.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise